

Дитячий садок – осередок для сталого розвитку

Надихаємо на дії

Нова філософія, нова політика, нові моральні орієнтири

Нагальною потребою ХХІ століття стає формування такого *способу життя*, який був би основою *довготривалого ощадливого гармонійного розвитку* людства. Науково-технічний прогрес, нові технології самі по собі не здатні подолати загрози, що постали перед людством. Загалом ідеться про систему цінностей, складову культурного світобачення кожної людини і суспільства в цілому, яка не залежала б від економічних сплесків чи занепадів, зміни політичної влади, у якій би захист і збереження природи, турбота про людину, її життя і дотримання її прав вважались такими ж важливими, як і саме життя.

Мета семінару - представити новий курс «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку»

Очікувані результати нашої з вами праці

- змогли пояснювати, що таке освіта для сталого розвитку, які її завдання і особливості з точки зору змісту та методики викладання та який курс з освіти для сталого розвитку реалізується у ДНЗ;
- отримали і проаналізували досвід власної участі в заняттях з освіти для сталого розвитку;
- сформулювали своє ставлення до її завдань та впровадження освіти для сталого розвитку у практику роботи дошкільних навчальних закладів.

Надихаємо на дії

Поняття сталого розвитку — це цілий напрям освіти, який передбачає формування у людей такої моделі поведінки, яка дозволяє, не знижуючи сьогоденний рівень життя, дбати про наступні покоління.

Міжнародний проект “Освіта для сталого розвитку в дії” реалізується партнерами – українською неурядовою організацією **“Вчителі за демократію та партнерство”**, міжнародною неурядовою організацією **“Глобальний план дій”**, (GAR, Швеція) та за підтримки Агенції з питань міжнародного розвитку **SIDA** (Міністерство закордонних справ Швеції).

Програма «Дошкільнятам — освіту для сталого розвитку» формує у дітей екологічні, економічні і соціальні навички.

Авторки-розробниці програми

- членкиня-кореспондентка НАПН України, докторка педагогічних наук **Олена Пометун**
- докторка педагогічних наук **Наталія Гавриш**.

Сайт – **Освіта для сталого розвитку в дії** . <http://esd.org.ua/>

- **Бібліотека матеріалів** - електронний журнал «Надихаємо на дію»;
- **Посібники і програми** – для батьків та учителів, для учнів , для дошкільників).

*Усі зацікавлені в отриманні посібників
можуть звертатись безпосередньо
в організацію
“Вчителі за демократію та партнерство”
за тел. 044-228-86-77,
teachersdp@gmail.com*

Завдання курсу є створення умов для:

- формування у дітей початкових уявлень про дії та поведінку, що орієнтовані на сталий розвиток, необхідних для свідомого вибору способу власного життя;
- усвідомлення старшими дошкільниками необхідності збереження ресурсів Землі та особистої причетності до майбутнього суспільства і природи;
- розвиток у дітей звичок і моделей поведінки, що відповідають сталому розвитку бажання діяти у цьому напрямку.

Програма навчального семінару

10.10 - 10.40	Вступ. Мета і завдання семінару.
10.40 - 11.00	Організація роботи групи. Рефлексія.
11.00 - 11.30	Робота з поняттям «Сталий розвиток».
11.30 - 12.00	Філософія і структура курсу.
12.00 - 12.30	Педагогіка емпатуерменту.
12.30 - 13.00	Методика опрацювання підтеми у курсі. Тематичне заняття.
13.00 - 14.00	Перерва
14.00 - 15.00	Моделювання підтем.
15.00 - 16.00	Аудити. Практична діяльність.
16.00 - 16.40	Структура навчальних матеріалів.
16.40 - 17.00	Підведення підсумків дня.

Правила для роботи:

- приходити вчасно;
- говорити по черзі, коротко, не перебиваючи інших;
- говорити тільки від себе;
- бути позитивними;
- бути активними і добровільними.

Правила поводження в дитячому садку

Вранці прокидайся вчасно.

Будь чемним, з усіма вітайся.

У всьому слухайся вихователя.

Не ховайся від вихователя.

Якщо щось болить, скажи вихователю.

Якщо друг потрапив у біду, допоможи йому.

Допомагай друзям миритися.

Бережи іграшки.

На прогулянці не брудни одяг.

У групі голосно не кричи та не бігай.

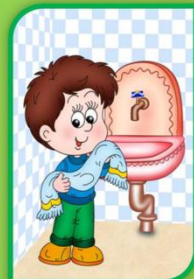
Не ходи у вологому одязі.

Рано - вранці усміхайся і до кожного вітайся.

Спершу ніж сідати їсти,
вимиий руки чисто-чисто.

Миємо руки правильно

Їж охайно, не бруднись, за столом не забарись.

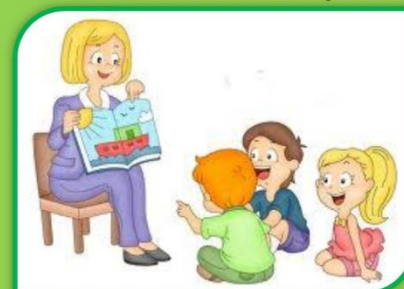
Гарно іграшки складеш - потім швидко їх знайдеш

Разом гратись веселіше, а ділитись - цікавіше.

Слухай чемно і уважно:
вихователь все розкаже.

Щоб і гратись і стрибати,
треба добре вдень поспати.

Йти додому - варто знати треба з мамою чи татом.

Поняття *сталий розвиток* (англ. - *sustainable development*).

У словниках, присвячених цій темі, термін *sustainable* визначається як характеристика процесу або стану, що може підтримуватись невизначено довго. А термін *sustainable development* означає покращення якості людського життя при збереженні сталості підтримуючих екосистем.

Це такий розвиток, який задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

Основні положення концепції сталого розвитку

1. У центрі уваги – люди, які повинні мати право на здорове плідне життя в гармонії з природою.
2. Охорона навколишнього середовища має стати невід'ємним компонентом процесу і не може розглядатись у відриві від нього. Існує безумовний орієнтир на не перевищення гранично допустимих рівнів антропогенного впливу на екосистеми.
3. Задоволення потреб у збереженні навколишнього середовища повинно розповсюджуватися не тільки на теперішні, а не й на майбутні покоління, передбачаючи ефективне використання та економію ресурсів, виключення або зменшення моделей виробництва і споживання, які не сприяють такому розвитку. Переважаючою має стати орієнтація на використання місцевих ресурсів та одночасне врахування інноваційних підходів і технологій.
4. Необхідними є партнерство, спільна робота всіх і кожного для забезпечення сталого розвитку; відкритість і прозорість спільних дій в інтересах сталого розвитку.
5. Зменшення розриву в рівні життя країн світу, викорінення бідності і злиденності, збереження здоров'я людей і забезпечення гідного рівня життя - найважливіші завдання світового співтовариства.

Визначальні чинники сталого розвитку

Сталий розвиток охоплює три сфери суспільного життя:
екологічну, економічну і соціальну,
у кожній з яких визначальними є певні чинники.

У екологічній сфері. Визначення кордонів, в яких має розвиватись цивілізація. Охорона і раціональне використання ресурсів, зокрема прісної води, морів, океанів, а також землі, повітряного басейну; збереження біологічного різноманіття; боротьба і винищенням лісів; видалення відходів. Збереження екосистем для підтримання життя як невід'ємної складової стійкого розвитку людського потенціалу.

У економічній сфері. Повне перетворення ринкової системи. Переоцінка економічною теорією ролі екологічного фактора в економічному розвитку, визначення нових пріоритетів. Відмова від тупикових сучасних моделей економічного розвитку і споживання. Поступове скорочення негативного впливу на природу техногенного типу економіки. Перехід на позицію «людина як мета економічного зростання, а не його засіб».

У соціальній сфері. Розвиток демократії, дотримання прав людини, вирішення питань бідності, етнічних та демографічних проблем; подолання негативного впливу глобальних екологічних проблем на людський розвиток. Застосування показника якості життя як сукупності критеріїв сталого розвитку, серед яких, зокрема, тривалість життя, стан здоров'я людини; відповідність стану навколишнього середовища нормативам; рівень доходів, зайнятості, знань і освітніх навиків населення; реалізація прав людини тощо.

Емпауермент-педагогіка мотивації і натхнення до дії

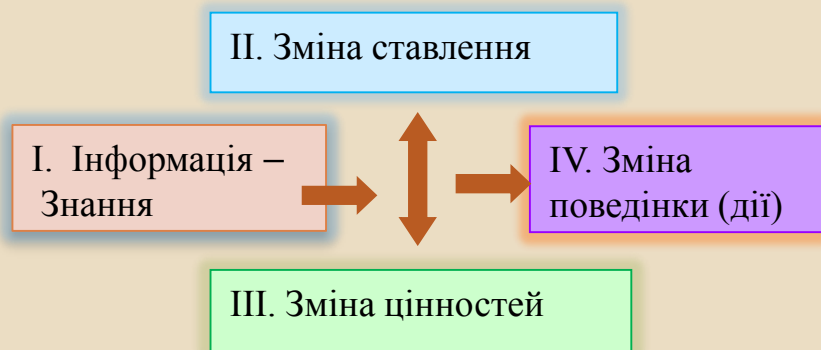

«Емпауерменту» (з англ. empowerment- надання людині мотивації й натхнення до дії).

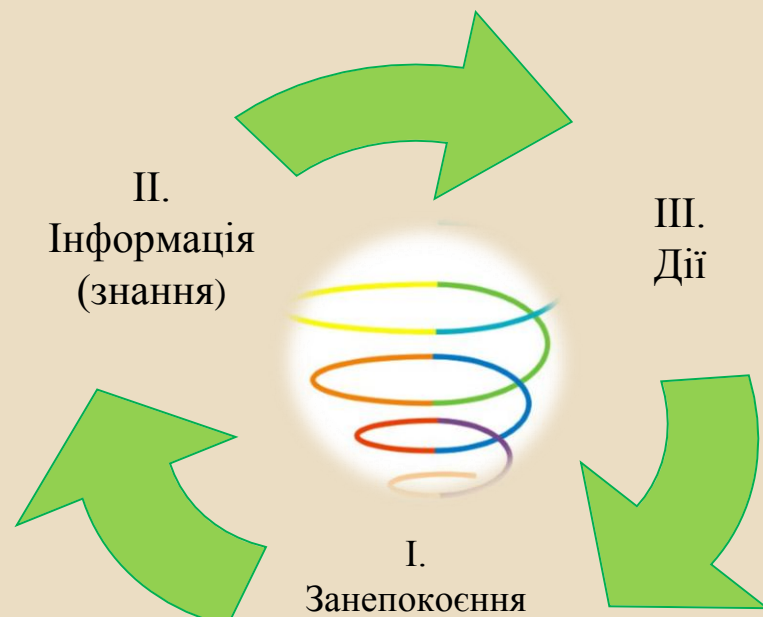
Основні принципи емпауермент-педагогіки:

- створення умов для формування у дитини впевненості у власних силах і можливостях та відповідальності за результати навчання;
- прийняття рішень щодо власного стилю життя та їх виконання;
- забезпечення психологічного комфорту дітей під час занять як за допомогою спеціальних прийомів, так і через доступність змісту (за принципом вибору кожною дитиною тих кроків, які вона хоче і може здійснити);
- створення умов для появи у дітей ентузіазму і почуття задоволення від результатів групової і індивідуальної роботи, виконання дій і вироблення звичок поведінки, орієнтованих на сталий розвиток, що досягається насамперед завдяки постійному позитивному (як за формою, так і за змістом) зворотному зв'язку.

Традиційна лінійна модель навчання

Модель людської діяльності, на засадах якої будується спіральна модель навчання

Модель навчання за педагогікою емпатермент

II.
Інформація
(знання)

III.
Дії

I.
Занепокоєння

Допомога у
формулюванні
намірів

Допомога у
формулюванні
запитань

Надання
зворотного
зв'язку

- **Курс ОСР (для дітей старшого дошкільного віку) на півроку , 18 тижнів.**
- У річному плані дошкільного закладу тематичний цикл ОСР може бути оформлений у вигляді **продовженого проекту або однієї зі спеціальних програм**, що реалізуються дошкільним закладом протягом року. У такому випадку й завдання освіти для сталого розвитку може бути визначено як **один з напрямів** роботи дошкільного закладу на рік.

Тема	№ тижня	Підтеми	Дії, моделі поведінки
Спілкування	1-2	Привітання	Вітаюся з усіма. Вітаюся у різних ситуаціях
	3-4	Допомога і підтримка	Пропоную допомогу і підтримку. Прошу про допомогу
	5-6	Подяка	Дякую за подарунок. Дякую за підтримку і допомогу
Ресурси	7-8	Мої іграшки	Граю з «усім». Обмінююсь іграшками
	9-10	Папір - наше спільне багатство	Використовую навіть клаптик паперу. Роблю подарунки з використаного паперу
	11-12	Вода - наше спільне багатство	Закручую кран, коли непотрібно. Роблю тоненьку цівку, коли мию
Подарунок	13-14	Подарунки - від природи	Зберігаю подарунки природи. Роблю подарунки з природних матеріалів
	15-16	Слово в подарунок	Вітаю із святами. Дарую добрі слова
	17-18	Дарувати радість	Виготовляю подарунок на день народження Роблю приємну послугу в подарунок

Курс ОСР (для дітей молодшого дошкільного віку) на півроку , орієнтовно 27 тижнів

Тема	Підтема	Дії
1. Спілкування	1.1. Люди, які мене оточують	Називаю однолітків за ім'ям (2 тижні) Звертаюсь до дорослих за ім'ям і по-батькові (1 тиждень)
	1.2. Мої товариші по групі	Звертаюсь до однолітків з проханням, пропозицією (2 тижні) Виконую вправи разом із партнером/ партнеркою (1 тиждень)
	1.3. Мої друзі	Граю з іншими (2 тижні) Запрошую однолітків до гри (1 тиждень)
2. Моє здоров'я	2.1. Мої рухи	Виконую вправи після сну (2 тижні) Виконую вправи протягом дня (1 тиждень)
	2.2. Здорове харчування	Вживаю корисні фрукти (2 тижні) Вживаю корисні овочі (1 тиждень)
	2.3. Чистота навколо мене	Мию руки протягом дня (2 тижні) Прибираю за собою іграшки (1 тиждень)
3. Здоров'я природи	3.1. Дбайливі господарі і господарки	Зачиняю кран — бережу воду (2 тижні) Зачиняю двері — бережу тепло (1 тиждень)
	3.2. Мої друзі — пташки	Збираю крихти хліба, насіння і годую пташок (2 тижні) Готую годівнички для пташок (1 тиждень)
	3.3. Мої подарунки	Зберігаю подарунки природи (2 тижні) Роблю подарунки з природних матеріалів (1 тиждень)

Особливості організації структури курсу ОСР

Характеристика :

- *інтегрована;*
- *діяльнісна;*
- *персоналізована;*
- *інтерактивне навчання* (не має монологу педагога, навчання через досвід).

Зміст роботи в межах теми і всього курсу передбачає **кумулятивний принцип** навчання, тобто засвоєння протягом перших днів/занять має закріплюватися, залишаючи актуальним протягом всього терміну, щоб стати звичкою.

Батьки мають бути попереджені про необхідність стимулювання повторення дитиною дії вдома.

Основною формою педагогічної діяльності з ОСР в дошкільному навчальному закладі обрано **тематичний день**.

Організація тематичного дня забезпечує упровадження **інтегрованого підходу в навчанні та вихованні**.

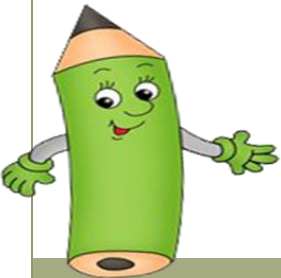
Мета кожного з тематичних днів полягає у формуванні у дітей розуміння необхідності постійного виконання дій і розвитку первинних навичок їх виконання.

У наступні дні ці дії мають бути автоматизовані до звички вчиняти саме таким шляхом.

Найбільш вдалим для проведення тематичного дня є перший день тижня - **понеділок**.

У наступні дні двох тижнів забезпечується закріплення, автоматизація виконуваних дітьми дій, їх природний перехід у мотиваційні звички.

Тематичний день починається з проголошення ідеї дня дітям.

Структура тематичного дня

Ранкові заходи

- прийом дітей, коротке спілкування з батьками, коли вихователь може представити тему дня (його гасло);
- визначення місця дня у послідовному ланцюжку днів тижня, місяця, пори року;
- спостереження за зеленими насадженнями, погодою, обмін досвідом і враженнями від минулого дня. У цей момент деякі запитання вже можуть мотивувати дітей до роздумів над темою дня;
- проведення ранкової гімнастики. Вона також може бути пов'язана з темою дня;
- індивідуальна робота з дітьми, які цього потребують;
- вільне спілкування та взаємодія дітей в різних видах дитячої активності в розвивальному середовищі групи. Це спілкування може бути пов'язане з темою дня.

Організація роботи над дослідженнями

У кожній темі здійснюється своєрідне самодослідження особистої території дитини та її родини через аналіз власного стилю поведінки і набутого досвіду за допомогою чотирьох спеціальних запитань. Воно є способом входження в тему, ініціювання обговорення її дітьми та перевірки набутого результату наприкінці теми.

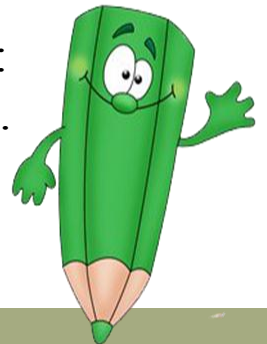
Для проведення дослідження для кожної дитини необхідно виготовити невеличкі спеціальні картки (розміром не більше половини аркушу А-4) з чотирма кружечками, позначеними номерами (1, 2, 3, 4) відповідно до запитань.

У процесі виконання вправи вихователь читає пропоновані запитання, а кожна дитина заповнює цю картку, обираючи свій варіант відповіді.

Дитина замальовує або заклеює кружечок кольоровим папером: зеленим, якщо її відповідь - «завжди», жовтим - якщо «інколи».

Якщо її відповідь «ніколи», кружечок залишається білим.

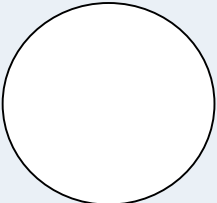
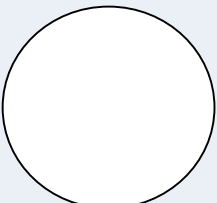
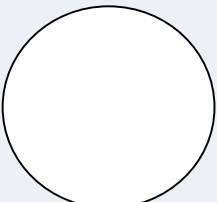
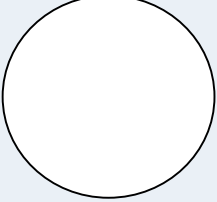
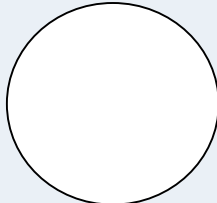
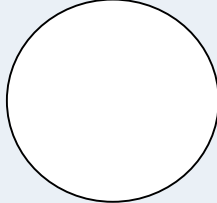
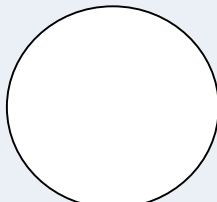
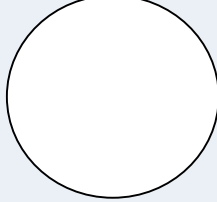
Педагог збирає заповнені картки і зберігає їх до завершення теми.

Самодослідження

Тема _____ Підтема _____

П. І. дитини _____

Форма проведення самодослідження для малюків

Предметно-ігрова ситуація: спеціальна коробка чи кошик з фішками зеленого та жовтого кольору.

Діти за запрошенням вихователя мають обрати фішку відповідного кольору, якою вони оцінюють свої дії, і продемонструвати цю фішку своїм товаришам.

Спеціально організоване тематичне заняття

- ❖ Спеціально організоване заняття, *інтегроване за змістом*, що *поєднує декілька освітніх ліній з пріоритетом однієї* з них.
- ❖ Заняття передбачає наявність певної структури, що обов'язково починається з мотиваційної частини. Її метою пробудження допитливості, інтересу дітей до теми розмови, створення ситуації занепокоєння, *мотивування* на пізнання нової інформації, прагнення поширити свої знання в активній індивідуальній чи груповій діяльності, донести його до інших і, нарешті, щось зробити для розв'язання усвідомленої проблеми.
- ❖ На початку кожного заняття варто використовувати *стартовий текст* (шляхом читання чи розповіді вихователя), героями якого є хлопчик і дівчинка Максимко і Оксанка. Добре, якщо образи цих героїв будуть унаочнені (наприклад, це можуть бути дві ляльки, малюнки, аплікації тощо). У тексті через конкретну ситуацію подається проблема, яку потім обговорюють разом із вихователем.
- ❖ *Обов'язковою частиною заняття є проведення короткого самодослідження дітьми власних звичок і досвіду за допомогою спеціальних карток*, у яких вони значками позначають свій рівень володіння навичками.
- ❖ Основну частину заняття складатиме *опанування дій - обговорення моделей поведінки, проголошений намірів і відповідна практична діяльність дітей* у взаємодії між собою. Результатами мають стати власний досвід дитини у правильному виконанні рекомендованих дій, її особисте переконання у важливості діяти певним чином, засвоєння алгоритму дій, позитивне налаштування на такі дії в майбутньому.
- ❖ *Інформаційний блок*, а точніше монолог педагога, тобто та інформація, яку діти сприймають пасивно (просто слухають і мають прийняти на віру, заучують, відтворюють за допомогою запитань тощо), повинен бути зведеним на занятті до мінімуму.
- ❖ Особливе значення має *емоційний клімат* заняття, на якому неможливі примус, тиск, моралізація, нудні вказівки тощо.

Доцільними можуть бути:

- започатковані вихователем або дітьми *ритуали*, які на наступних етапах регулярно будуть повторюватися і допоможуть їм опанувати певні дії;
- *постановка* перед дітьми у різний спосіб проблемних питань (колективне обговорення для виокремлення проблеми, створення проблемної ситуації, наприклад, через обговорення наочних матеріалів, рольову гру чи **читання спеціального стартового тексту**, загадку, завдання для самостійної пізнавальної діяльності як ось малювання, ліплення, складання розповідей, діалогів тощо, обговорення апробування вдома запропонованих дій тощо);
- *звернення до досвіду дітей* у межах теми дня.

Важливим моментом ранку є *ознайомлення дітей із символами, знаками, написаними словами*, іншими способами унаочнення тематики дня.

Темп організації освітньої роботи в молодшій групі має бути достатньо повільним, щоб більшість дітей встигала переключитися з однієї діяльності на іншу, виконати завдання вихователя (підійти, взяти, сісти, поглянути тощо).

Не треба планувати і намагатись втиснути в програму дня велику кількість різних форм роботи, щоб не створювати ситуацію нервування для себе і малюків і постійно підганяти їх під надмірно насичену програму. Усі види роботи мають бути апробованими кожною дитиною і можливо неодноразово.

Наш девіз: нехай менше, проте краще.

Відпрацювання дій

Усе, з чим діти ознайомилися на занятті, має *закріплюватися в різних формах творчої взаємодії на прогулянці та під час активності у другій половині дня.*

Завданням педагога є створення спеціальних ситуацій, насамперед ігрових, які б вимагали від дітей застосування набутого досвіду виконання дій.

Повторення дій протягом наступних після тематичного днів

Зміст тематичних днів формується за принципом *кумулятивності*, тобто те, чого діти навчилися етапах «додається» до нового змісту. Бажано *стимулювати дітей до виконання запропонованих їм дій*, акцентуючи на них увагу, до тих пір, *поки вони не стануть автоматизованими* для переважної більшості дошкільників, тобто протягом 3-5 тижнів. В описі кожної з тем подано конкретні методичні рекомендації, як забезпечити таке виконання.

**Дякую за увагу
і розуміння.**